

Pikakuvia New Yorkista

VIII.

Kesäisessä rahamylytyssä.

“Taitava liikemies” nykyisen järjestelmän katsantokannan mukaan on sellainen, joka osaa käyttää kaikkea hyväkseen ansaitakseen itselleen voittoja suurelta yleisöltä, ja siinä suhteessa kilvottelee amerikkalainen maailman ensimmäisten liikekantojen kanssa. Tuskin löytyy yhtään alaa, jolla ei keinoja olisi keksitty keinottelijan kukkaron kasvattamiseksi, ja niin taitavasti pannaan tämä täytäntöön, että yleisö, joka rahapussinsa nauhoja saa hellittää, tekee sen useissa tapauksissa aivan hyväntahtoisesti ja mielihyvällä. Sellaisen voi sanoa asianlaidan olevan ainakin sellaisiin humbuukeinottelijoihin nähden, jotka ovat valinneet kesäisen kuumuuden välineeksi, jonka avulla he irrottavat rahoja tavallisen yleisön taskuista.

Jokainen newyorkilainen kuullessaan kesäiseen aikaan Coney Islandin nimen tietää, mitä se merkitsee, jos hän on vähänkään seurannut mukana New Yorkin kesäisessä elämässä. Joskaan hän ei olisi siellä käynyt, on hän varmasti käynyt jossain monista muista samantapaisista, vaikka pienemmistä huvipaikoista, joita on melkein joka suunnalle New Yorkia. Mutta henkilön, joka haluaa nähdä kesäisen humbuukin huipussaan, on nähtävä Coney Island helteisenä juhlapäivänä päästäkseen täy-

teen käsitykseen siitä. Eikä hänen silloin tarvitse olla ainoa muukalainen, joka kulkunsa sinne suuntaa.

Itse asemansa puolesta Coney Island kyllä onkin paikka, johon tukahduttavaan kaupungin ilmaan tuskaantunut työnraataja vapaahetkenään kernaasti matkansa ohjaa. Sijaiten aukean meren rannalla tarjoo sen vilpoisa vesi mainion uimapaikan sileähietaisilla rannoillaan ja viileät tuulet ulapalta jäähdyttävät erinomaisesti suurkaupungin ahtailla kasarmikujilla ja tukahduttavissa raatajien asuntopahissa kuumeeseen saakka hios-tuneet ruumiit. Suurine kylpylaitoksineen olisi se melkein parhain virvotuspaikka, mitä suurkaupunkiin sulloutunut vähempivarainen väki voi toivoa ollessaan kykenemätön varakaiden esimerkkiä seuraamaan matkatakseen näiden tavoin kuumiksi ajoiksi rauhalliseen maaelämän siimekseen vuoristoihin tai järvien tai merenlahdelmien rantamille lepohtekiään viettämään ja kesän suloista nauttimaan. Mutta kullan himo on täällä kuten muuallakin poistanut rauhan ja luonnollisuuden ja luonut Coney Islandista paikan, joka pikemmin uuvuttaa ja hermostuttaa, kuin rauhottaa ja virkistää ja lisäksi siirtää vaivaloisesti ansaitut rahat kaikenlaatuisten humbuukimestarien kirstuihin. Siitä huolimatta on se paikka, joka aina vetää puo-

leensa kymmeniä ja satoja tuhansia, kun vain vapaahetkeä on olemassa ja helteinen päivä uhkaa kaupunkia.

Voidakseen Coney Islandin nähdä oikeassa karvassaan on siellä käynnille valittava juhla-tai sunnuntai päivä "kuuman aallon" muutamia päiviä jo vallittua kaupungissa. Töissä rasisittuneet ja kuumat yönsä ahtaissa vuokratkasarmeissa unetomina viettäneet niin nuoret kuin vanhat kilvan kiiruhtavat käyttämään hyväkseen edes ainoata päivää viikossa, jolloin he voivat riistäytyä irti raadannastaan, vaikka se kysisiikin koko viikon säästöjä, ja jokainen kulkuneuvo, joka vain on vähempivaraisen käytettävissä, Aatamin ajopeleistä ilma- ja maanalaisiin rautateihin saakka, jo aamusta varhain alkaa kuljettaa kaupungin satoja tuhansia kaikkialle, missä vain luonto tai vesistöt tarjoavat jonkun verran huojennusta poltteista kuumuutta vastaan. Ja Coney Island heistä suurimman osan saa puoleensa yksityisistä paikoista.

Tällaiset päivät ovat Brooklynin raitiotietrusteille todellisia kultaisia satopäiviä. Jokainen ilmarautatiejuna, vaikka niitä kulkeekin niin taajaan kuin monet radat ja vaihteet vain parhaimmalla järjestyksellä voivat liikkeelle laskea, on tungokseen asti täynnä Coneyyn matkajia samassa hetkessä kuin vaunujen portit ovat avatut, ja kymmenillä järjestyksen valvojilla on enemmän kuin riittävästi työtä estäessä tungosta tulemasta niin suureksi, ettei heikompien nais-

ten ja lasten henki joudu tosi-vaaraan tuhansien tunkeilevien keskellä. Samallinen tungos vallitsee myös kaikilla katuvaunuradoilla; kaikkialta ympäri kaupunkia, sekä Manhattanista että Brooklynista tulvitaan Coney'yn.

Eikä tungos suinkaan vähene, kun ahdetut junat ja katuvaunut purkavat sisällyksensä huvisaaren kaduille. Kymmenet tuhannet jo aikuisemmin saapuneet juhlapukuiset ja huvitteluun valmiit ihmiset tunkeilevat ystävällisessä sopusoinnussa ahtaila katukäytävillä, automobiililtä ja muut ajoneuvot vyöryvät yhtämittaisena jonona katuja pitkin, ilman täyttää huumaava melu ihmisten äänistä, karusellien, ravintoloitten ja tanssialien musiikista, torvien puhalluksista ja kellojen soittamisesta sekä "barkerien" (ilmotushuutajien) ulvonnasta. Babeliin uskoosi kertalainen tuleensa kaiken tämän nähdessään. Katuvierustoilla kohoaa yksi toistaan räikeämpivärisiä huvipaikkoja, humbuukipaikkoja, elävien kuvien teattereita, ravintoloita, valokuva-ateliereja, "roller coastereita" ("pirunkelkkoja"), karuselleja, kaikkea, mikä vain voi vetää puoleensa huolensa hylänneen amerikkalaisen keski- ja työläisluokan huvittelijan huomion.

Mailimääriä on katujen ulkomuoto pienillä poikkeuksilla sama ja yleisö niihin soveltuvaa. Kaikilla nävttää olevan halu "huvitella", "barkerien" huudot viekottelevat kaduilta aina uusia ihmisjoukkoja erilaisiin hu-

vipaikkoihin, jokaiseen näyttää tarttuneen Coney Islandin ilma, jokainen näyttää olevan valmis kaikkeen, mitä Coney tarjoaa ja humpuukipaikkojen omistajat hierovat tyytyväisinä käsiään nähdessään, miten hyväntahtoisesti yleisö heille rahojaan työntää.

Eikä säästäväisyyttä näytä Coneyssa tunnettavan. Viiden tai kuuden dollarin viikkopalkalla työskentelevä konttoristi tuntee itsensä upporikkaaksi nuoren "heilansa" riippuessa hänen käsipuoleltaan; lapsivainuja vaimonsa puolesta lykkäävä raskaan työnraataja on valmis uhraamaan ehkä suurellakin vaivalla koottuja senttejään istuutuakseen olut-lasin ja "kuumien koirien" (frankfurter makkaroiden) ääreen puolihämärään elävien kuvien teatteriin; suuressa laumassa naurusuin kuljeksivat puoti- tai ompelijatyöt valokuvaavat itseään Renoon matkaavissa "pikajunissa", tai ilmalaivoissa, pureksivat "pop cornia" tai imeksivät jäätelösuppiloita, ja yksin senttejensä viikon varrella säästelleet lapsukaiset koettavat parhaimpansa mukaan sijoitella makeisiin ja huveihin vähäisiä viikkosäästöjään. Jokainen näyttää tulleen Coneyyn tuhmaamaan ja hulluttelemaan eikä kukaan näytä kiinnittävän huomiota siihen, mitä hän rahansa edestä saa.

Ensi vaikutus kaikesta tästä onkin, ettei saarella muuta osata kuin hullutella ja hermostuttaa itseään ja että alkuperäinen merenranta-huvipaikan merkitys on kokonaan supistunut olematto-

miin. Niin ei kuitenkaan ole kokonaan asianlaita. Coneyssa riittää väkeä kaikkeen. Sen sadoissa tuhansissa huvittelijoissa löytyy myös satoja, tuhansia, jotka osaavat arvonsa antaa merelle ja sen jakamalle vilpeydelle. Tunkeuduttua huvitteluvan väentungoksen läpi varsinaiselle rantamalle kohtaa silmää kokonaan toisellainen näky. Mikäli silmä yltää pitkin hietaista rantaa, jossa vesirajasta kauempana kohoaa toinen toisensa vieressä uimalaitoksia ja ravintoloita, on rantamahieksikä täynnänsä väkeä, uimakuista ja tavallista, miestä, naista ja lasta, nauttien joko kylvystä tai meren jäädyttävästä tuulesta, leikkien laineissa tai hiekkaan itseään hautaillen tai kisailen eri tavoilla. Ja New Yorkin itäosain asukkaat, ne jotka kaupungin pahimman helteen saavat kokea, ovat lukuisimmin täällä edustettuina. Kymmentuhattelukuisina antavat he laineiden edes päiväksi poistaa kuumeen ruumiista ja tuhatlukuisina odottaa heitä vuoroaan täynnänsä olevien uimalaitosten ympärillä. He ottavat Coneyn sellaiselta kannalta, jota se todellisuudessa — yhtenä maailman enimmin käytetyistä merenranta-kylpypaikoista on. — Toisenlaatuistakin väkeä on, joka osaa Coneysta nauttia luonnon kannalta ja niinä ovat tuhannet pienokaiset äiteineen. Tuskin tyytyväisempiä olentoja on nähtävissä kuin 3—6 vuotiaat lapsukaiset, jotka lahkeet tai helmet ylös käärittyinä kahlailevat laakealla hietikkorannalla tai

leikkivät hietikössä nauttien täysin siemauksin elämisensä kokeumuksistaan Coneyssä.

Ja kaiken aikaa syökseivät saarelle tulevat junat yhä uusia huvihaluisia ja kaupungin kuumuuteen kyllästyneitä tuhansia, kunnes hämärän tullen kaikki paikat saarella ovat täynnä ja sähkövalojen sytytettyä koko huvipaikka on yhtenä amerikkalaiseen tapaan huvittelevaa, huoletonta ja ylenmäärin hermostuneesti iloitsevaa yleisöä kihi-sevänä pesänä. Ja juhlavalistus kaikkialla yhtyy sopusointuisena yleisön mielialaan, sillä yhtä silmiinpistävän räikeätä kuin on yleisön hulluttelu, on valaistuskin miljoonine sähkölamppuineen, joita kimaltelee kaikkialla ja joista saaren pääpaikka, Luna Park, suoranaisesti loistaa yhtenä tulimerenä. Koko yleisvaikutus on loistavan kiiltävää ilmotusta, sopivaa huvituksille, joita ne valaisevat ja yleisölle, joka niiden valossa huvittelee joutamatta muuta ajattelemaan kuin hetken kuvia.

Kun viimein yön lähestyminen alkaa karkottaa huvittelevaa yleisöä viileästä saaresta yhä paahtavan tukahduttavaan kaupunkiin, kiiruhtaa raittiseen meri-ilmaan muka viikon vai-

voista ja kaupungin helteestä lepäämään ja virkistymään matkannut yleisö kiitvan ja entistä hermostuneempana ja uupuneempana odottaviin juniin ja paikan siellä saatua kiidetään jälleen kaupunkiin ja aamulla alkaviin viikon töihin torkkuen, mutta vakaumuksessa, että päivä oli mainiosti vietetty ja lepoa kunnolleen hankittu viikon rasituksien varalle. Ja samaan aikaan alkavat Coneyn humbuuki-huvipaikkojen omistajat tyytyväisin mielin laskea kassalaitikkojaan nähdäkseen, miten paljon päivän kuumuus oli heidän raha-arkkujensa painoa kartuttanut. Yleisö, suurkaupungin hermostuttamana ei ole huomannut, että heidän lepohetkensä on muodostettu liike-elämän edun vuoksi rahantekopäiväksi kaikellisille humbuukeilla, vähäkään välittämätä siitä onko sille pienintäkään vastaavaa etua tällaisesta hermostuttavasta lepopäivästä ollut.

Niin, Coney Island on todella kuva kehittyneestä humbuukista ja sellaisena on se näkemisen arvoinen, joskaan sillä ei mitään arvoa ole todellisen merihuvittelun ja virkistykseen alalla ainakaan suurimmalle osalle siellä vierailevaa yleisöä.

E.